

בטחון שבועי

אור חדש על מתיקות דרך "ויגבה לבו בדרכי השם" במשנת נובהרדוק.
מהגה"צ רבי יהודה מאנדל שליט"א מעי"ת לייקווד יצ"ו

הגליון בשבוע זה
נתרם לזכות:
עטיה דבורה בת
הינדא
שלום בן הינדא

לע"נ מרת חוה בת ר' פינחס ע"ה-יא"צ ח' חשוון

פרשת לך לך - גליון 40

יסודות ובטחון

לך לך... אל הארץ אשר אראך

כתב רש"י: לא גילה לו הארץ מיד, כדי לחבבה בעיניו, ולתת לו שכר על כל דיבור ודיבור וכו'. עכ"ל. הענין בזה שאם הקב"ה היה מגלה מיד לאברהם אבינו את המקום, אז הראש שלו היה מסודר, והוא יודע תפקידו. אבל כשאין אדם יודע מהו הצעד הבא, אז הוא נלחץ ודואג. אבל אם הוא זוכה להתגבר על קושי זה ע"י בטחונו בד' – שהקב"ה יודע מהו הצעד הבא, והוא ית' מנהל אותי – לטובה, (וכמש"כ החוה"ל וז"ל: שהוא יודע, שהבורא יתברך מתקן ענינו יותר ממנו, ובוחר לו טוב, יותר ממה שהוא בוחר לעצמו – סוף ההקדמה לשער הבטחון). אז שכרו מרובה על בטחונו. זהו הבטחון שאמר דוד המלך – כגמול עלי אמו כגמול עלי נפשי.

בהמשך דברי רש"י, הוא מביא דוגמא גם מיונה הנביא – וקרא עליה את הקריאה אשר אנכי דובר אליך. למדנו שגם יונה היה במדרגה גבוהה של בטחון, והקב"ה ניסה אותו [בחלק זה] בדומה לאברהם אבינו. יונה גם אמר "עברי אנכי" בדומה לא"א שנקרא בפרשה זו, עברי (י"ד י"ג) ואחז"ל שכל העולם כולו מעבר אחד והוא מעבר אחר. (מדרש רבה מ"ב ח'). עוד רואים אצל יונה שהיה לו כ"כ הרבה בטחון ומנוחת הנפש, שהיה מסוגל לישון כשכל האניה בסכנה מהסערה הגדולה, וכמו שנאמר ויונה ירד אל ירכתי הספינה וישכב וירדם! [ועי' ספר מנחה גדולה להחכם מוה"ר ר' משה פרנקפורט, (דיין דק"ק אמשטרדם לפני 300 שנה) ועד"ז בפ"י מהר"י קרא שם, שירד לירכתי הספינה לאחר תחילת הסערה! (וע"ש שעשה כן כדי לקבל עליו דין שמים ע"ש)]. ואיך שייך לאדם להרדם בשעה כזו, עד שרוב החובל צריך להעיר אותו משנתו!! גם בתפילתו ממעי הדגה, מתפלל כאילו שהישועה כבר הגיעה, "קראתי מצרה לי אל ד', ויענני מבטן שאול וכו' אך אוסיף להביט אל היכל קדשך. (ועי' מסגרת).

סימנים מן השמים לחזק בטחונך

הרד"ק, ועוד מפרשים כתבו, שמזה שראה יונה שכבר חי ג' ימים, ולא מת, מזה הבין ובטח, שבודאי עוד יצילהו השי"ת לגמרי, ויחזור לביהמ"ק.

הרבה פעמים באמצע מצב קשה בפרנסה או בבריאות, אתה רואה אור קטן ואיזה נקודה של סייעתא דשמיא והשגחה פרטית, אבל אתה צריך בטחון כדי להבין שבאמת זהו סימן מן השמים שהקב"ה רוצה להביא לך ישועה שלימה!

דוד המלך אמר לשאול – גם את הארי גם את הדוב הכה עבדך. ובכך, הוא היה בטוח 100% שיוכל להרוג את גלית הפלשתי. וכן הוא אצל כל אחד. אבל הקב"ה רוצה שנראה את נקודות האור שבתוך החשך ונבין מכך שהוא רוצה, ויכול, ועומד להביא לנו ישועה גדולה, אם רק נבטח בו. היצה"ר עובד חזק כנגד זה. ואם לא נאמין באמת בסימנים אז לא יועילו. וגם טבע האדם שרואה רק את הקשיים. אם תבטח באמת יהיה לך ישועה

מדרגת בעל

הבטחון

כ' בשיחות אור יחזקאל – אמונה (עמוד קכ"ז) על הפסוק מי בכם ירא ד' כו' אשר הלך חשכים, ואין נוגה לו, יבטח בשם ד', וישען באלקיו, וז"ל זו היא מדרגת בטחון כאשר ימצא במצב של חשיכה מוחלטת ואינו רואה בעיניו כל תקוה שיאיר לו דרכו, ולמרות זאת חייב להיות בטוח, כאילו הישועה כבר נמצאת לפניו וכו' ע"ש.

שלימה.

הצעת עבודה למעשה: יונה לא עשה עיקר ממצבו הקשה בתוך מעי הדגה כבר ג' ימים – מקום צפוף וקשה. אלא עשה עיקר שהוא עדיין חי אף בתוך המים והדג. וכן כל אחד במקום להתרכז על קשייו, ולראות את הקושי והחשך, יראה כמה נקודות אור השי"ת נותן לו ויודה עליהם להשי"ת תמיד, וידבר עליהם בביתו ולעצמו ויעשם עיקר גדול ויאמר שכשם שראה ישועות קטנות ודאי שהשי"ת מראה לו שיכול ורוצה לשלוח לו ישועה שלימה. (וכ"כ רבי אברהם בן הרמב"ם בספרו "המספיק לעובדי ד'" – סמוך לסוף המאמר על בטחון שכמה שאדם טעם השגחה מהשי"ת, זה מחייב אותו בטחון חזק יותר). הגה"צ רבי י. ל. נקריץ מביאליסטוק (עי' עליו בחלק נובהרדוק) הי' אומר לתלמידיו: הישועה (וגם הנסים) אינם באים מיד אבל העננים נעלמים אחד אחד, ועם סבלנות יזכה לראות את השמש יוצאת במלא הדרו!

הגרר"פ שיינברג זצ"ל – נרדם בלי שום פחד!

הרב שיינברג זצ"ל עבד הרבה על ענין המנוחה והבטחון, והיה באמת תמיד רגוע ושלו. ומעולם לא ראינו אצלו לחץ או דאגה. ועד כדי כך, שבאותו יום שני בלילה בירושלים במלחמת ששת הימים, כשפצצות עפו לכל עבר, וכולם לא ישנו – **הרב שיינברג אכן ישן!** זכיתי להיות שם בעצמי, וכך היה המעשה: באותם ימים ישיבתו של הגרר"פ זצ"ל (תורה אור) היה בגבעת שאול בבית היתומים "דיסקין". באותה לילה הבחורים לקחו מזרונים (mattresses) לפרוודור הענק של הבנין. לראש הישיבה הביאו מטה. אני שכבתי על יד המטה של ראש הישיבה.

הקולות המפחידים של מטוסי הקרב (warplanes) פצצות, ובנינים נופלים, התגברו יותר ויותר. הם נהיו יותר חזקים ויותר תדירים. הקירות שלנו רעדו. הרגשנו שהבנינים שעל ידינו נופלים בזה אחר זה, ושלנו עומד ליפול בפעם הבאה. אף אחד לא ישן – זה לא היה שייך. באמצע הלילה, זה נהיה עוד יותר מפחיד, ראינו אורות מבזיקים בחלונות, והיינו בפחד ואימה. אני זוכר שאמרתי וידי ובודאי כל חברי ג"כ. בסוף הפרוודור שמענו את ילדי בית היתומים צועקים שיר המעלות. הקולות התגברו מאוד, והיתה הרגשה שזהו הסוף! אני זוכר שרחמתי על הורי שיצטרכו לאבד אותי בגיל כ"כ צעיר.

ומה עם הרב שיינברג? **הוא ישן שנת ישרים בתוך כל זה!!** איך זה יתכן, זה היה מצב של חורבן ממש! דברתי על זה עם חברי, והחלטנו שחייבים להעיר אותו, ולספר לו על המצב. שום בחור לא העיז להעיר אותו, ולכן בקשנו מנכדו לעשות את זה. הוא קרא: "זיידע, תראה מה קורה". כשהוא התעורר, הוא ביטל את כל הענין ואמר שאין צורך לדאוג. באמת בבוקר גילינו שכל הקולות היו רק נקמה מול הערבים, ובתוך זמן קצר היתה הישועה הגדולה.

ועל דרך זה שמעתי מהגרר"פ עצמו זצ"ל דבר נפלא בשם הסבא מקעלם. בפרשת וירא, בעקדה, וישכם אברהם בבקר, וחז"ל למדו מכאן שזרזים מקדימים למצוות, רואים כאן דבר נפלא. אאע"ה ישן לילה לפני שהיה צריך לשחוט את בנו יחידו! ואילולא המצוה להזדרז, הוא היה ממשיך לישון! ואכן לפי הפיהסיפור הנ"ל היה הגרר"פ זצ"ל נאה דורש ונאה מקיים! אנשים שעובדים על בטחון כל יום זוכים למדרגות נשגבות! וזוכים להיות בשמחה מופלגת!

בטחון גם בתוך מיצב הפוך –

וברכת הבטחון

באותו זמן שהקב"ה הבטיח לאאע"ה שיתן לו ולזרעו את ארץ ישראל, מה אברהם רואה לפני עיניו? ברש"י על הפסוק **והכנעני אז בארץ כ'** "היה (הכנעני) הולך וכובש את ארץ ישראל מיד זרעו של שם, שבחלקו של שם נפלה כשחלק נח את הארץ לבניו" ע"כ. וא"כ א"א רואה בדיוק ההיפך ממה שהקב"ה אמר לו. ואעפ"כ, אינו מתפעל **ואינו מחשיב מה שהוא רואה**, כי הוא יודע שהשי"ת מנהל הכל לטובה, וסוף ההבטחה להתקיים, וכן אצלינו, גם במצב הפוך, לדעת שסוף הישועה לבוא.

הלימוד הראשון

מאברהם אבינו – בטחון!

ואעטך לגוי גדול, ואברכך, ואגדלה שמך. פרש"י לפי שהדרך ממעטת שלשה דברים אלו, לכן הקב"ה בירך אותו שדוקא ע"י נסיעתו, יזכה בהם להיפך מהטבע.

זהו הסיפור הראשון שהתורה מספרת לנו על ראש המאמינים אברהם אבינו ע"ה – בטחון! אם אתה בוטח בד', תוכל לזכות בדברים אף כנגד הטבע!

"איפה שנגמר השכל, מתחיל הבטחון" כך אמר רבינו גרשון ליבמן זצ"ל בשם רבי ישראל סלנטר זי"ע.

וגם ללוט ההולך את אברם היה צאן ובקר ואהלים. וברש"י, מי גרם לו זאת - הליכתו עם אברם. וכ"כ בחוה"ל שער הבטחון (פתיחה - והעשירי) שבעל הבטחון מביא ברכה על שכיניו ועל סביבתו (יתברכו בקרבנו ובראייתו, ויהיה גורם לתקנת עירו, ולדחות הפגעים מאנשי מקומו).

שכרך הרבה מאוד. ברש"י דפוס ראשון (הובא בהגהות על רש"י מוסד הרב קוק): יש לי לתת לך שכר הרבה יותר ממה שרצה לתת לך מלך סדום, לפי שבטחת בי. עכ"ל. והנה אאע"ה היה עמוד החדסד בעולם. והיינו מכח מה שהתבונן בחסדו של השי"ת לכל העולם, למד אברהם גם כן לעשות כן. ונראה שמכח זה הגיע לבטחונו המיוחד, שכיון שהרגיש כל הזמן חסדיו של השי"ת אליו - מוקף לגמרי כסדר מטובו ית'. ולכן התרגל להבין שגם בעתיד הקב"ה ימשיך להיטיב אתו, ומכח זה בטח בו! מי שרואה רע, יקשה עליו מאוד לבטוח בד'. צריך לראות ולשמוע רק דברים טובים. (ולכן כ"כ חשוב לא להיות מושפע מהחדשות שמספרים כסדר רק דברים מפחידים ורעים - כי זהו מה שהציבור הכללי רוצה לשמוע, אבל אנחנו צריכים לברוח מכל זה, ולהתרגל לרצות לראות ולשמוע רק דברים טובים. ולחיות עם הרגשת חסדי השם). **מי שרואה וחושב טוב, מזמין יותר הטבה לתוך חייו!**

שני חלקים בבטחון

ויאהל אברם וישב באלני ממרא אשר בחברון

ברש"י בדפוס ראשון (הובא בציונים ברש"י - מוסד הרב קוק) כתב: ממרא - שמרד בעבודה זרה. אשר בחברון - שחיבר את עצמו להקב"ה. ויש כאן הזכרה נפלאה. אדם צריך שני חלקים בבטחונו בד'. א. להתחבר להשי"ת ב. למרוד בכל כח אחר ולבטלו.

כשאדם סובל מאיזה קושי, אז יחד עם בטחונו בד', הוא צריך גם למרוד בקושי, ולבטלו! חס ושלום, לא להתפעל מהקושי ולא להגדיל ערכו בעיניו, אלא אדרבה יבטלו ויצחק עליו, ויאמר שזה יעבור ויתבטל, ושזה לא יוכל להפריע לו בעבודת השם שלו - ויכריז "אני ממשיך ואיני מתפעל!" בלי הבדל כמה הקושי הוא גדול ומפחיד ח"ו, הוא תמיד יודע שהשי"ת יותר גדול, ומי שמחובר להשי"ת יכול לסמוך עליו ית' שיתבטלו כל צרותיו וקשייו!

ענין המרידה

אמרנו שממרא מרד בעבודה זרה. יש כמה ענייני מרידה, לטוב ולמוטב. מצאנו גם במדרש, שנקרא ממרא ע"ש שהמרה פנים באברהם (בר"ר מ"ב י"ד) ופיל' במתנות כהונה לשון מרי ורוגז - שהעיז פנים כנגדו ואמר לו שימול (ובביאורי מהר"י איסרלין (בעל התרומת הדשן) על התורה כתב שם, וכי צדיק גמור כא"א היה צריך עצה, אלא שאברהם רצה למול בצנעה, שהיה בוש לגלות ערותו, וממרא נתן לו עצה למול בפרהסיא, להראות שאינו בוש מן הליצנים וכו') וזהו ענין של מרידה במה שמקובל אצל אנשים - לשבור את המוסכמות ולעשות רצון הי"ת בגאון ובלי בוש ופחד. גם אברהם השתמש במדה זו כששבר את הפסלים של אביו ונלחם עם כל העולם על האמונה.

באותו דור היה גם מורדים לרעה. נמרוד, צד דעתן של

הבריות ומטען למרוד במקום (רש"י פר' נח). ובפרשה שלנו בחמשת המלכים, היה שנאב מלך אדמה, ששנא אביו שבשמים, ושמאבר מלך צבויים - שם אבר לעוף ולקפוץ ולמרוד בהקב"ה.

כשיש נטייה למרידה בדור, אז צריך לקחת את המדה הזו ולהשתמש בו לטובה. הזכרנו למעלה (בענין: בטחון גם במצב הפוך) שאברהם אבינו המשיך לבטוח גם כשראה ההיפך מהבטחת השי"ת - במקום שהוא יקבל את ארץ ישראל, עכשיו הכנענים כובשים אותו מזרעו של שם. אך אברהם לא נתפעל ממה שראה והמשיך לבטוח בהשי"ת. זהו הכח המרידה למרוד בטבע, לראות משהו ולהמשיך לבטוח בד' על ההיפך מזה!

שני סיפורי בטחון

מי שחי עם השי"ת מביא לעצמו טפעי!

א. יהודי מירושלים היה מגיע ללייקווד לאסוף כסף. התיידדנו ודברנו, והצעתי לו שילמד שער הבטחון, כדי להוושע בפרנסתו. לאחר תקופה ארוכה התקשרתי אליו ושאלתי בשלומו, הוא סיפר לי שעשה קביעות של שער הבטחון 5 דקות כל יום, שנה שלימה, ובאמת כל אותה שנה היה לו כסף ברווח! אבל אח"כ הוא הזניח את הלימוד הזה, והקשיים חזרו אליו!

ב. אדם גדול בירושלים משמש כראש כולל, הוא סיפר לי שמאז שהכניס סדר מוסר לסדרי הכולל, נכנס הרבה יותר כסף ע"י כל מיני השגחה פרטית!!

והנה כיון שראינו שגם אברהם וגם ממרא היו בעלי בטחון, מהו החילוק הגדול ביניהם (ואין ספק שא"א היה הרבה יותר גדול ובכל זאת יש חילוק אחד בולט) שא"א זכה להיות האב של כלל ישראל ולא ממרא? ונראה שהסוד טמון בשמותיהם. באמת שניהם היו גם מחוברים להשי"ת וגם מרדו בכל כח אחר - ובעיקר - הטבע, ואנשים אחרים. השאלה רק על מה שמו דגש. ממרא שם עיקר הדגש על כח המרידה ואילו אברהם אבינו שם עיקר הדגש על הצד הטוב - אב, לעשות חסד עם אחרים, ו"רם" לשון רוממות - להיות מרומם ע"י החיבור להשי"ת. (הזכרנו כמ"פ דברי רבינו יונה בברכות דבכריעות בשמו"ע זוקפים בשם להראות שד' זוקף כפופים, ורק ע"י הבטחון בו אנו נזקפים). הקב"ה רוצה בעיקר את החלק החיובי, שזהו עיקר האדם להיות מחובר לו, ולכן אברהם קודם לממרא.

להתחיל חיים חדשים - שינוי השם

השם של האדם מגדיר את מציאותו. הקב"ה שינה את שמו של אברם לאברהם ושל שרי לשרה, להראות לנו שאדם יכול לשנות את מציאותו! אבל מכאן נלמד איך אדם עושה שינוי. השינוי אינו לזרוק הכל ולהתחיל מחדש, אלא לקחת את המעלה הגדולה שכבר יש לך, ולהוסיף עליה ולהגדיל אותה. אב לארם נהיה אב להמון גויים (אבא אוהב לכל באי העולם!) שרי נהיתה שרה לכל העולם.

יתר כל כן בשינוי השם של שרה הקב"ה אמר לאברהם: לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה, הקב"ה אומר לאברהם שבאמת גם לפני זה היא הייתה שרה! אם אדם מתחיל חיים חדשים ומסתכל על העבר ומרגיש שאינו טוב, זה יכול ח"ו לשבור אותו. במקום זה הוא צריך לדעת שהשינוי שעושה עכשיו תמיד היה אצלו בכח, ורק עכשיו זכה להוציאו לפועל. הקב"ה נתן לנו כוחות אדירים ומיוחדים. אין אדם שאין לו כחות של גדלות ממש, באיזה תחום. וכחות כאלה שאין לשום אדם אחר. תפקידו רק למצא מה הם הכחות האלה. א"כ התפקיד הראשון של האדם הוא להצטיין במיוחד בתכונות ובכחות שיש לו כבר עד שיגלה הגדלות הטמון בו. תעריך מה שיש לך במקומך!

קודם תהיה נחמד למשפחה שלך (אע"פ שיותר קל ונחמד להיות נחמד לאחרים!) [ואפילו אם השתפרת טיפה, זה כבר דבר גדול]. תאהב את הגמרא שאתה לומד היום ואל תחשוב על הצד השני של הש"ס. תאהב את כל הכלים הגשמיים והרוחניים שלך ואז תעלה אתם עד הגדלות שהשי"ת ייעד לך!

נובהרדוק

• במשך מלחמת העולם השנייה, הרבה יהודים הוגלו לבית הסהר הנורא - סיביר. למאסר עולם של עבודת פרך - בחטיבת עצי יער קפואים בקור נורא. הם הובלו אלפי ק"מ משום מקום של יישוב, והיו בטוחים שלעולם לא יחזרו לחיים רגילים.

• אבל היו שם עשרה בעלי בטחון שהיו בטוחים שיצאו משם! בראשם היה הצדיק ר' י. ל. נקריץ מיישיבת נוברדוק בביאליסטוק. הוא היה מפורסם כאחד שהשקיע הרבה שעות בבטחון בימי לימודו ביישיבה. על אף שהפקידים שלהם היו שונאי דת, הם זכו לשמור אידישקייט, עם תורה ותפילה.

• היה שם עוד יהודי ששמר תו"מ, ופתאום יום אחד הוא נעלם, ועקבותיו לא נודעו. הרב נקריץ הוזהר הרבה פעמים, שהוא הבא בתור, אבל הוא צחק ואמר שהוא בוטח בד' ובטוח שלא יאונה להם כל און. אע"פ ששנתיים שלמים, לא הצליחו ליצור קשר עם העולם בחוץ, מ"מ הם לא נפלו ברוחם והתחזקו בבטחון ברחמי השי"ת.

• הרב נקריץ הבטיח לכל הבחורים שעוד יתחתנו ויבנו בתים, ויחזרו לחיים רגילים. לאחר 3 שנים כל מה שהבטיח התקיים! היו שם עוד הרבה יהודים, שלא התעסקו עם בטחון, ונשארו שם רח"ל. את הסיפור הזה שמעתי מאחד התלמידים שהיו שם, ואמר שכשמעו שהם השתחררו, הם לא האמינו! זה היה ממש כנגד הטבע!!

• כשהיהודים האלה למדו על אברהם אבינו ובטחנו בד', הם לקחו את הענין ללבם ועבדו על זה חזק!
• הרב נקריץ אמר לתלמידים: הישועה אינה באה תמיד מיד, אבל מעט מעט העננים מתפזרים אחד אחד, עד שהשמש מתגלה במלא הדרו!

• פעם שאלתי את ר' פנחס מ. מלאך איך שרדו בסיביר? הוא ענה עם הפסוק - איש את רעהו יאמר חזק!
להארות והערות: 0504154557 לקבל במייל: A7171474@GMAIL.COM לעזרה בהפצה - בטלפון הנ"ל.
FOR BITACHON WEEKLY IN ENGLISH - thenewbitachonweekly@gmail.com